

طرح درس محبت به خدای تعالی
مسعود سوخته سرایی

ایده شروع

مربی نامه‌هایی با این مضمون تنظیم می‌کند:

با همه گناهانی که انجام داده‌ای، دوستت دارم و منتظرت هستم

نامه‌ها را به بچه‌ها می‌دهد و می‌گوید: نامه از طرف خداست.

بعد با بچه‌ها گفت‌وگو می‌کند که آیا نسبت دادن این حرف به خدا درست است؟

آیا خداوند تا این حد به انسان توجه می‌کند؟

اگر جواب مثبت است، چرا؟

آیا چون نیازمند ماست؟

یادداشت

اگر تمام انسان‌ها از خداوند روی برگردانند و هیچ‌کس بر روی زمین خداوند را نپرستد، هیچ‌چیز از خدای متعال کاسته نمی‌شود؛ چون او بی‌نیاز مطلق است. اما با این حال ذره‌ای از مخلوقات خویش، مخصوصاً انسان غافل نیست. به‌شدت به انسان عشق می‌ورزد و هر لحظه انسان‌ها را صدا می‌زند. در دعای افتتاح نسبت به خدای متعال می‌خوانیم: «يَا رَبِّ إِنَّكَ تَدْعُونِي فَأُولَىٰ غَنَكَ وَتَتَحَبَّبُ إِلَيَّ فَأَتَبَغَّضُ إِلَيْكَ؛ ای پروردگرم تو هر لحظه مرا صدا می‌زنی، ولی من از تو رو می‌گردانم و تو به من محبت می‌کنی، ولی من با تو دشمنی می‌ورزم».

با اینکه تمام دارایی‌های انسان و هرچه نعمت اطراف انسان مشاهده می‌شود، از خدای متعال است، اما طوری با انسان رفتار می‌کند که در ادامه دعا می‌خوانیم: «تَتَوَدَّدُ إِلَيَّ فَلَا أَقْبِلُ مِنْكَ كَأَنَّ لِيَ التَّطَوَّلَ عَلَيْكَ؛ به من محبت کنی و من نپذیرم، گویا من منتهی بر تو دارم».

حتی به انسان‌های گناهکار عشق می‌ورزد. کسانی که در طول شبانه‌روز نه‌تنها به او فکر نمی‌کنند، بلکه مخالف خواسته‌های او عمل می‌کنند، باز به آنها محبت می‌کند و می‌فرماید: «اگر آنهایی که به من پشت کرده‌اند، می‌دانستند که من چه اندازه انتظار دیدن آنها را می‌کشم و چه مقدار مشتاق توبه و بازگشت آنها هستم، هرآینه از شدت شور و شوق نسبت به من جان می‌دادند و تمام بندبند اعضایشان به خاطر عشق به من از هم جدا می‌شد».¹

حتی افرادی هستند که با سرعت از خداوند فرار می‌کنند، اما او به دنبال آنها می‌دود. یکی از نام‌های خدای متعال در دعای جوشن کبیر «مُدْرک الھاربین» است؛ یعنی ای کسی که به دنبال کسانی هستی که از تو فرار می‌کنند.

این عشق و محبت از طرف کسی متوجه انسان می‌شود که خالق همه زیبایی‌هاست. مثلاً محبت بی‌حد و حصر مادر به فرزند در چشم انسان زیباست. فداکاری و جان‌نثاری یک انسان برای دیگران زیباست. منظره‌های طبیعی که انسان اطراف خود مشاهده می‌کند، زیباست.

فقط کسی می‌تواند خالق این همه جمال باشد که خودش هم زیبا باشد؛ وگرنه نمی‌تواند این همه زیبایی ایجاد کند. همیشه زیبایی‌ها محبت انسان را به خود جلب می‌کنند. پس او هم دوست‌داشتنی است؛ زیرا آن قدر زیبا هست که توانسته زیبایی‌ها را ایجاد کند.

چطور محبت خدا را در دل ایجاد کنیم؟

فکر کردن به محبت خدا یکی از بهترین راه‌ها برای ایجاد محبت او در دل است. امام صادق (علیه السلام) می‌فرماید: «إِنَّ أَوْلَى الْأَلْبَابِ الَّذِينَ عَمِلُوا بِالْفِكْرِ حَتَّى وَرِثُوا مِنْهُ حُبَّ اللَّهِ؛^۱ انسان‌های خردمند و عاقل کسانی هستند که با فکر کار می‌کنند. آن قدر فکر می‌کنند که از طریق تفکر به حب الله می‌رسند».

اگر انسان دائماً به دوست داشتن خدا فکر کند و در همه اوقات موضوع حاکم بر ذهنش محبت خدا باشد، عاشق خدا می‌شود.

یکی از راه‌های دیگر، سرزنش کردن نفس است. اگر انسان خود را دائماً مؤاخذه کند که «خدای متعال این همه به تو خدمت کرده است، این همه محبت برای تو خرج می‌کند، اما تو چرا به او محبت نمی‌کنی؟ چرا با او حرف نمی‌زنی؟» باعث می‌شود که احساس انسان نسبت به خدای متعال تحریک شود. امام کاظم (علیه السلام) می‌فرماید: «ذَمُّكَ لِنَفْسِكَ أَفْضَلُ مِنْ عِبَادَتِكَ أَرْبَعِينَ سَنَةً؛^۲ اینکه خودت را مذمت کنی، از چهل سال عبادت بالاتر است».

راه دیگر یادآوری نعمت‌های خداست. رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمودند: «خدای عز و جل به داوود (علیه السلام) فرمود: مرا دوست بدار و محبوب خلقم گردان. داوود گفت: پروردگارا! من تو را دوست دارم؛ اما چگونه تو را محبوب خلقت گردانم؟ فرمود: نعمت‌هایی را که به آنان داده‌ام، یادآور شو؛ زیرا اگر خوبی‌هایم را یادآورشان شوی، مرا دوست خواهند داشت».^۳

آثار محبت خداوند متعال

1. کفایه الاثر، ص 257.

2. کافی، ج 2، ص 73.

3. قصص الأنبياء، ص 205.

«فَإِنَّ حُبَّ اللَّهِ إِذَا وَرَثَهُ الْقَلْبُ اسْتِضَاءَ بِهِ وَ أَسْرَعَ إِلَيْهِ اللَّطْفُ».^۱ اگر محبت خداوند وارد دل انسان بشود، قلب نورانی می‌شود. و وقتی قلب نورانی شد، انسان مورد لطف کسی می‌شود که کلید تمام خزانه‌های جهان به دست اوست. اگر خداوند بخواهد لطف و رحمتش برای کسی بگستراند، دیگر هیچ مانعی جلودار او نیست. «مَا يَفْتَحُ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا»^۲ هر رحمتی را که خدا برای مردم گشاید، بازدارنده‌ای برای آن نیست». در این صورت در مسیر رشد و پیشرفت دیگر هیچ‌کس جلودار او نیست. حتی زندگی مادی او سر و سامان خواهد یافت.

محبت خدا انسان را به سمت اطاعت از او می‌کشاند. «قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي»^۳ بگو اگر خدا را دوست دارید از من پیروی کنید». انسان با پیروی از خدا، اهل تقوی خواهد شد. و تقوا باعث می‌شود که انسان هم از دنیا لذت فراوان ببرد هم در آخرت جایگاه خوبی داشته باشد.

امیرالمؤمنین (علیه السلام) در نهج البلاغه فرمودند: «اهل تقوا، با مردم دنیا در دنیاشان شریک شدند، اما مردم دنیا در آخرت آنها شریک نشدند، آنها در بهترین خانه‌های دنیا سکونت کردند و بهترین خوراک‌های دنیا را خوردند و همان لذت‌هایی را چشیدند که دنیا داران چشیده بودند و از دنیا بهره گرفتند آن‌گونه که متکبران دنیا بهره‌مند بودند».^۴

سؤال‌ها و پاسخ‌ها

1. آیا دوست داشتن پدر و مادر، دوستان و... با محبت خداوند ناسازگار است؟
این محبت‌ها با دوست داشتن خدا منافات ندارد؛ زیرا خود خداوند به احسان و نیکی به آنها امر کرده و قطعاً از جمله احسان‌های نسبت به پدر و مادر، محبت به آنهاست.
در مورد دوست هم همین‌گونه است؛ محبت به دوستی که هم او خدا را و هم خداوند او را دوست دارد، مورد رضایت الهی است؛ چنان‌که ما هم از خداوند چنین می‌خواهیم: «اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي حُبَّكَ وَ حُبَّ مَا تُحِبُّهُ وَ حُبَّ مَنْ يُحِبُّكَ»^۵ خداوند محبت خودت و محبت کسانی را که دوست داری و محبت کسی که تو را دوست دارد، به روزی کن».
2. چگونه بفهمیم که خداوند ما را دوست دارد و از کارهای ما راضی است؟

1. کفایه الاثر، ص 257.

2. فاطر: 2.

3. آل عمران: 31.

4. نهج البلاغه، نامه 2.

5. مناجات محبین، مفاتیح الجنان.

همین سؤال را مردی از امام باقر (علیه السلام) پرسید. امام (علیه السلام) در پاسخ فرمودند: «به قلبت رجوع کن و ببین که آیا دوستان خدا را در دل دوست داری یا خیر؟ اگر چنین محبتی را در خویش یافتی، بدان که پروردگار نیز تو را دوست می‌دارد».¹

3. چرا خداوند با اینکه به ما نیاز ندارد به ما محبت میکند؟

گاهی شبیه این رفتار در میان برخی انسان‌ها هم دیده می‌شود؛ برخی افراد بدون هیچ توقع و نیازی به دیگران احسان می‌کنند؛ چون از شخصیت والایی برخوردارند.

خداوند بزرگ که به مراتب جایگاه و عظمت بالاتری از این انسان‌ها دارد. او نسبت به همه چنین رفتاری دارد؛ چون او بی‌نیاز مطلق است و رحمت و محبت خود را به تمام موجودات، به‌ویژه انسان‌ها که نسبت به او فقیر مطلق هستند، ارزانی می‌دارد.

تمرین

مناجات با خدا یکی از راه‌های ابراز محبت به خداوند است.

در هفته زمان خاصی را به گفتگو و مناجات با خداوند اختصاص دهید و از ادعیه موجود در مفاتیح، مثل مناجات‌المحبین یا دعا‌های صحیفه سجادیه استفاده کنید.

پیوست

1. بزم محبت: لطف خداوندگار، محمدمهدی حیدری خراسانی، رواق دانش.
2. حدیث عاشقی: عشق و محبت خداوند در احادیث قدسی و قرآن مجید، مرتضی هاشم‌پور، طلعه سبز.
- 3.